Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

ГРОДЗЕНСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, ПРАФКОМАЎ, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА ГРОДЗЕНСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

№ 32 (130) Серада, 28 лютага 1990 года

ВІНШУЕМ

Іосіфа Сямёнавіча ЗЕЙЛІКОВІЧА, дацэнта кафедры квантавай электронікі, з абаронай доктарскай дысертацыі, тэма якой звязана з ужываннем метадаў галаграфіі і спектраскапіі. Дарэчы, наша газета ўжо паведамляла аб гэтым у мінулым нумары, але тады ў выніку неабходнага скарачэння матэрыялу ў час вёрсткі выпалі некалькі тых радкоў, дзе было названа прозвішча І. С. Зейлюковіча, за што мы просім прабачэння ў Іосіфа Сямёнавіча.

Далучаемся таксама да віншаванняў калектыва кафедры агульнага і славянскага мовазнаўства ў адрас **Георгія Уладзіміравіча Ярмоленкі,** які паспяхова абараніў доктарскую дысертацыю.

ЗВАРОТ КАЛЕГ З ДЗЯТЛАВА

Нам у нашым паўсядзённым жыцці прыходзіцца вырашаць шмат розных педагагічных праблем.

Спецыфіка Дзятлаўскай школы-інтэрната ў тым, што ў нас сабраныя дзеці-сіроты і дзеці, якія засталіся без апекі бацькоў, дзеці са складанымі біяграфіямі і характарамі. І таму выпадковы педагог, без спецыяльнай падрыхтоўкі проста непрымальны ў нашых умовах. Гэта праблема падымалася ў друку, была тэмай радыё і тэлеперадач. Але, на жаль, спецыяльна для школы-інтэрната ў ВНУ краіны няма спецыялізацыі ў гэтым напрамку. І мы, і іншыя школы такога тыпу адчуваем недахоп у такіх высакародных, гатовых аддаць сваю душу, уменне і навыкі дзецям-інтэрнатаўцам, маладых спецыялістаў.

Мы, дырэкцыя Дзятлаўскай школы-інтэрната, прапануем наступнае:

1. Дазволіць студэнтам ГрДУ імя Я. Купалы, якія жадаюць працаваць у школах-інтэрнатах, праходжанне педагагічнай практыкі (у тым ліку і летняй) ў Дзятлаўскай школе-інтэрнаце. Гэта магчыма толькі пры захоўванні прынцыпа добраахвотнасці. Сёння мы здольныя прыняць 3—4 практыканта, летні педатрад.

2. Адкрыць у ГрДУ імя Я. Купалы для жадаючых пасля заканчэння вучобы працаваць у школе-інтэрнаце спецкурс з паглыбленым вывучэннем псіхалогіі, псіхіятрыі ўзроставых асаблівасцей дзяцей (з выплатай стыпендыі).

3. Практыкай у нас могуць кіраваць вопытныя педагогі: Л. І. Нічыпар, выхавацель і выкладчык выяўленчага мастацтва; Е. Ю. Сарока, выхавацель і выкладчык гісторыі; Ч. І. Гознапс, выкладчык геаграфіі.

Мы спадзяёмся, што наш прыклад будзе пачаткам павароту да вельмі важнай праблемы.

В. І. КРЫЖАНОЎСКІ,
дырэктар;
Г. Ф. ФРАНЮК,
Н. Ф. КАНЕВЕГА,
работнікі Дзятлаўскай школы-інтэрната.

ПРАВАФЛАНГОВЫЯ

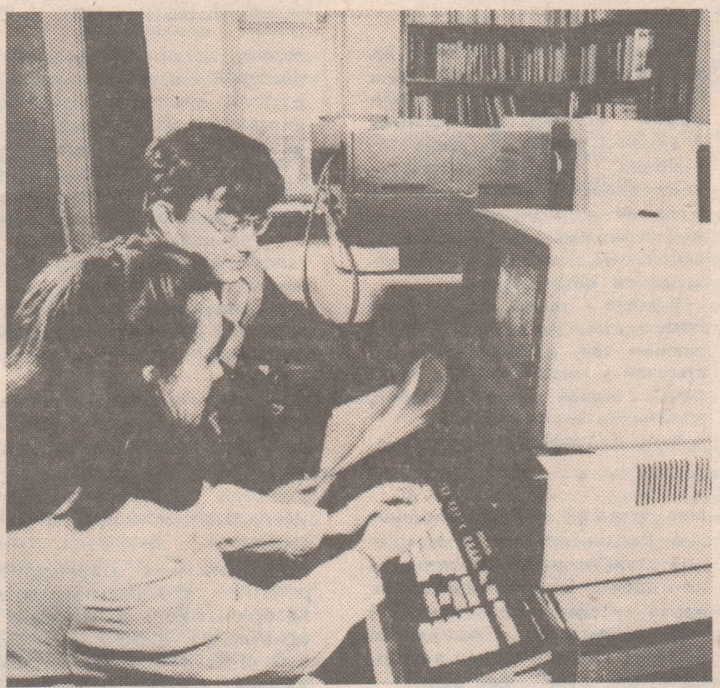

Алена Апякун, выпускніца, і Юрый Тарасевіч, студэнт 3 курса фізічнага факультэта (на здымку) — выдатнікі вучобы. Іх мы сустрэлі ў час работы на новых электронна-вылічальных машынах.

ЗАПРАШАЕМ НА КАНФЕРЭНЦЫЮ

Вось ужо 35 гадоў на гістарычным факультэце дзейнічае гісторыка-краязнаўчы гурток, арганізатарам і нязменным кіраўніком якога з'яўляецца прафесар Я. Н. Мараш.

Гурток узнік у 1955 годзе і першапачаткова налічваў 8 чалавек. Паступова складаліся традыцыі, якія прыумножвалі новыя пакаленні студэнтаў. Многія ўдзельнікі гуртка сталі прафесіянальнымі гісторыкамі, навуковымі супрацоўнікамі. Шмат хто паспяхова працуе на ніве народнай асветы.

У сувязі з юбілеем 27—28 красавіка гэтага года адбудзецца навукова-практычная канферэнцыя. Запрашаем прыняць у ёй удзел былых членаў гуртка, а таксама студэнтаў, выкладчыкаў і ўсіх тых, хто цікавіцца гісторыяй. На канферэнцыі адбудзецца пленарнае пасяджанне, будуць працаваць наступныя секцыі:

1. Даследчая работа выпускнікоў гуртка і яго ўдзельнікаў.

2. Вопыт арганізацыі і гістарычнага краязнаўства ў сярэдняй і вышэйшай школе.

3. Псіхолага-педагагічныя асновы дзейнасці студэнцкага гуртка.

Мяркуецца выпуск зборніка тэзісаў. Заяўку і тэкст тэзісаў (да 5 старонак праз інтэрвалы ў 2-х экз.) дасылайце на кафедру гісторыі БССР да 15 сакавіка 1990 г.

Арганізацыйны камітэт.

НАТАТКІ ЗАЦІКАЎЛЕНАЙ АСОБЫ

ГРОШЫ НА ЛАБАРАТОРЫЮ, АБО ВЫНІКІ АДНАГО ЗАХОДА Ў МІНІСТЭРСТВА НАРОДНАЙ АДУКАЦЫІ БССР

Студзеньская планёрка ў Міністэрстве народнай адукацыі БССР пачалася ў 10 гадзін раніцы, а закончылася пасля першай гадзіны. Відаць, там вырашаліся вельмі важныя пытанні па паляпшэнню кіраўніцтва народнай адукацыяй, бо людзі выходзілі з кабінета міністра М. І. Дзямчука з вельмі заклапочанымі тварамі.

Не паспеўшы пагаварыць зранку з намеснікам міністра, які адказвае за развіццё навукі ў вузах, Стаўровым, я за гэтыя тры гадзіны чакання значна павысіў свой палітычны ўзровень, прачытаўшы многа карысных артыкулаў у дзесятку газет і часопісаў. Размова не атрымалася і пасля пасяджання. Раздражнёны нечым, Васіль Іванавіч адразу прыпячатаў пытаннем:

— Зноў за грашыма прыйшлі? Няма! Кішэні ў Міністэрства на развіццё псіхолага-педагагічных даследаванняў пустыя. Мы ўнеслі свае прапановы ў Саўмін. Чакайце. Можаце, нарэшце, удзельнічаць у конкурсе.

Туга агарнула мяне. У Міністэрствах я ўжо не першы раз. Раней наогул ніхто не хацеў размаўляць са мной. Потым становішча змянілася. Перабудова запатрабавала іншага стылю работы. Кожнага, хто прыйшоў у Міністэрства, сустракалі як дарагога госця. Цяпер, відаць, пасля значнага павышэння акладаў савецкім работнікам, зноў у паводзінах работнікаў Міністэрства пачалі выразна з'яўляцца адміністратыўныя ноткі.

Пытанне, з якім я прыйшоў да Стаўрова, датычылася адкрыцця лабараторыі бесперапыннай педагагічнай адукацыі. Пытанне, як кажуць, з барадой. Праблема падымаецца ўжо пяць гадоў. Ідэю падтрымалі Гродзенскі абком партыі, Прэзідыум АН БССР, Пленум рэспубліканскага педагагічнага таварыства, Навукова-даследчы інстытут агульнай адукацыі дарослых АПН СССР і г. д. Даследаванні ў гэтым напрамку вядуцца ў Гродзенскім рэгіёне ўжо амаль сямнаццаць гадоў. Ёсць некаторыя пазітыўныя вынікі, адобраныя праведзенымі на нашай базе канферэнцыямі і нарадамі. Апублікавана даволі многа работ, распрацавана сістэма работы з маладым настаўнікам, розныя варыянты арганізацыі педагагічнай практыкі студэнтаў, знойдзены дасканалыя методыкі для выяўлення абітурыентаў, найбольш прыгодных да прафесіі настаўніка.

Абгснаванне на адкрыццё лабараторыі ў Міністэрствах (спачатку ў двух — народнай асветы і вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, а затым ужо ў адным Міністэрстве народнай адукацыі) спадарожнічала з кабінету ў кабінет. Казалі, што адкрыццё лабараторыі — гэта манапольнае права саюзнага камітэта. Затым саюзны камітэт даў адказ, што гэта не так. Але воз і цяпер стаіць на месцы. Прыдуманы доўгі шлях. Па-першае, трэба ўдзельнічаць у конкурсе тэм, на якія нават не выдзелены грошы. Па-другое, калі выйграеш гэты конкурс, дадуць столькі сродкаў на фінансаванне даследаванняў, што хопіць толькі на тое, каб залічыць у штат аднаго навуковага супрацоўніка і аднаго лабаранта. Вось вам і навуковы калектыў. Застаецца толькі дзівіцца мужнасці і адданасці сваёй справе тых, хто займаецца педагагічнай і псіхалагічнай навукай. Ва універсітэтах яшчэ горш, бо прыярытэты да нядаўняга часу аддаваліся толькі тым, хто займаўся фізікай, біялогіяй, матэматыкай. Успамінаю часы станаўлення Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта з 1978 па прыкладна 1985 год. Менавіта ў тыя часы мне давялося працаваць сакратаром парткома ВНУ. Любая ініцыятыва, звязаная з удасканаленнем падрыхтоўкі настаўнікаў ва універсітэце, не адабралася. Калі мая няўдалая галава высоўвалася для такой прапановы, то яна атрымлівала з партыйных ці з савецкіх органаў добрага «ляшча»:

— Зноў Вы са сваімі настаўнікамі, стварайце універсітэт?!

Такой жа прыкладна пазіцыі прытрымліваліся і ў Міністэрстве.

Дарогі тугі пасля Міністэрства народнай адукацыі прывялі мяне ў Педагагічнае таварыства БССР. Трэба заўважыць, што, у адрозненне ад ранейшых турбот, справы рашыліся вельмі хутка. Ужо ў студзені гэтага года мы атрымалі фінансаванне тэмы. Прэзідыум педагагічнага таварыства нават павысіў статус лабараторыі, прыдаўшы ёй назву рэспубліканскай. Задумана ў перспектыве распрацаваць і праверыць у эксперыментах мадэлі бесперапыннай адукацыі трох узроўняў — абласнога, раённага, сельскай і гарадской школы.

У супрацоўнікаў лабараторыі ёсць падставы для аптымізму па фінансаваму забеспячэнню эксперыменту. Напрыклад, працаўнікі калгаса «Светлы шлях» Воранаўскага раёна звярнуліся з прапановай да ўсіх працоўных вобласці праз мясцовую газету «Гродненская правда» аб адлічэнні 5% сваіх гадавых даходаў на патрэбы народнай адукацыі. Толькі па Воранаўскаму раёну гэтыя прыварак ад усіх гаспадарак можа скласці да 1,5 млн. рублёў, а гэта каля паловы бюджэту народнай асветы раёна. У выніку з'явіцца магчымасць паклапаціцца аб належных умовах для работы педагагічных калектываў і вучняў, арганізаваць рад мерапрыемстваў па павышэнню культурнага і прафесійнага ўзроўню сельскіх настаўнікаў. Ужо першыя падыходы да рэалізацыі комплекснай праграмы «Настаўнік» у гэтым раёне дазволілі Дзяржкамітэту па народнай адукацыі СССР прадставіць гэтыя навуковыя распрацоўкі на ВДНГ СССР.

Перспектыўнымі напрамкамі дзейнасці лабараторыі з'яўляюцца распрацоўкі асноў для дзейнасці вучэбна-навукова-педагагічных атрадаў студэнтаў і вучняў. Цікавейшыя задачы ставіць рабочая група лабараторыі, якая будзе даследаваць паслявузаўскую адукацыю настаўніка. У рабоце лабараторыі ўжо актыўна ўдзельнічаюць І. А. Карпюк, І. І. Пракоп'еў, І. Г. Крываносава, У. К. Пчэльнік, Н. Н. Петрыкава, Я. А. Роўба, С. А. Емельянава, К. У. Вербава і інш.

Педагагічнае таварыства БССР і лабараторыя будуць падтрымліваць перадавыя і наватарскія ідэі, аказваць дапамогу ў экспертызе і практычным прымяненні нестандартных падыходаў у бесперапыннай педагагічнай адукацыі ў рэспубліцы.

Лабараторыя адкрыта, а горкі асадак застаўся. Хацелася б і далей гэтую працу рабіць з удзелам Міністэрства народнай адукацыі БССР. Цікава было б даведацца чытачам нашага бяззубага «Гродзенскага універсітэта», якія перспектывы ў развіцці псіхолага-педагагічных навук у БССР і на Гродзеншчыне бачаць аддзел навукі і новай тэхнікі Саўміна БССР, а таксама адказныя работнікі Міністэрства народнай адукацыі рэспублікі.

Калі ўжо педагогіка і псіхалогія перастануць быць пасынкамі? Няўжо і далей ініцыятыву ў галінах народнай асветы будуць падтрымліваць толькі рублі ўзносаў настаўнікаў — членаў Педагагічнага таварыства БССР? Але ці захоча хто-небудзь тады прапаноўваць ініцыятыву?

В. ТАРАНЦЕЙ,
загадчык кафедры педагогікі, кандыдат у народныя дэпутаты Беларускай ССР па Урублеўскай — Гродзенскай выбарчай акрузе № 237.

КАНДЫДАТЫ Ў НАРОДНЫЯ ДЭПУТАТЫ

Пяткевіч Аляксей Міхайлавіч, 1931 г. нараджэння, адукацыя вышэйшая, беспартыйны, дацэнт кафедры беларускай літаратуры. Вылучаны кандыдатам у дэпутаты гарадскога Савета па Котаўскай выбарчай акрузе № 4 мастацкім кааператывам «Рунь».

У галіне эканомікі неабходны пераход на поўны гаспадарчы разлік, пачынаючы ад самых нізавых звенняў гаспадаркі горада — прамысловых прадпрыемстваў, якія павінны падпарадкоўвацца не ведамствам, а аб'ектыўным эканамічным законам. Законы ж рэалізуюцца ва ўмовах свабоднага рынку Беларусі як суверэннай дзяржавы ў сістэме савецкай федэрацыі.

Адзнакай прававой дзяржавы лічыць ажыццяўленне рэальных дэмакратычных свабод, у прыватнасці, свабоду дзейнасці розных палітычных партый. Але ніводная партыя не павінна мець права манапалізаваць уладу: гэта справа дзяржавы ў асобе саветаў народных дэпутатаў. Паслядоўна ажыццяўляць палітычны плюралізм у рабоце сродкаў масавай інфармацыі, грамадскіх арганізацый, саюзаў, партый.

Адмяніць ідэалагічную цэнзуру, адмовіцца ад палітызацыі вучэбнага і выхаваўчага працэсу ў пачатковай, сярэдняй і вышэйшай школе, дзейнасці культасветустаноў.

Узмацніць крымінальную адказнасць за знішчэнне ў горадзе прыроднага асяроддзя, пагаршэнне яго экалагічнага стану. Пастаянна даваць аб'ектыўную інфармацыю аб радыяцыйнай абстаноўцы.

Ад дэкларацый перайсці да спраў нацыянальнага адраджэння беларусаў і іншых груп насельніцтва. У рамках поўнага суверэнітэту і самастойнасці Беларусі ў галіне культуры аднаўляць усе віды традыцыйнай народнай культуры, развіваць прафесійныя мастацкія каштоўнасці. Планамерна ўводзіць жыццё Закон аб дзяржаўнас беларускай мовы, які пакуль горадзе (і ў універсітэце) н працуе. У ВНУ горада за кош рэзкага скарачэння грамада знаўчых дысцыплін, ваенна справы, грамадзянскай абаро ны, ліквідацыі (у сельгасінсты туце і універсітэце) медыцын узмацніць спецыялізацыю ўвесці гуманітарныя курсы (родная гісторыя, мова, літара тура, мастацтва, культура).

Адмовіцца ад атэістычна прапаганды. Аднавіць правы уніяцкай царквы ў Беларусі.

Ягорычаў Уладзімір Яўгенавіч, 1949 года нараджэння, рускі, адукацыя вышэйшая, член КПСС, дацэнт кафедры гісторыі КПСС.

Вылучаны кандыдатам у народныя дэпутаты Кастрычніцкага раённага Савета народных дэпутатаў па другой Камсамольскай акрузе Пленумам абласной арганізацыі таварыства «Веды».

Як і большасць кандыдатаў у народныя дэпутаты, лічу, што прэтэндэнт на выражэнне спадзяванняў савецкіх людзей павінен мець сваю праграму ўдзелу ў рашэнні праблем нашай дзяржавы. Але, калі чуеш, што для выканання разрэкламаваных праграм прэтэндэнтаў, а затым і рэальных дэпутатаў І з'езда народных дэпутатаў, спатрэбілася б напружаная работа, як мінімум, усёй сусветнай эканомікі на працягу 15 гадоў, то... Каментарыі, як кажуць, не патрэбныя...

У мяне такая задача: не проста «змагацца» за чысціню, скажам так, нашай сацыялістычнай у многім хаты, і, гаворачы мовай Ільфа і Пятрова, практычна «падмятаць».

Мне, радавому дацэнту, чалавеку, не звязанаму з наменклатурай і з усім выцякаючым адсюль, думаецца, можа быць аказаны пэўны давер выбаршчыкаў па месцу жыхарства.

Улічваючы спецыфіку і ўзровень развіцця Кастрычніцкага раёна, думаю, вельмі важна:

— поўнаўладдзе Саветаў — галоўная ўмова рашэння эканамічных і сацыяльных задач;

— пераарыентацыя бюджэту горада і раёна на паляпшэнне матэрыяльных умоў жыцця працоўных;

— увага малазабяспечаным, адзінокім і састарэлым грамадзянам. Правядзенне акцыі «Міласэрнасць»;

— безумоўнае выканann жыллёвай праграмы ў горадз перадача выплачанай кватэры членам ЖСК у іх асабісту ўласнасць, зніжэнне расхода для маладых і малазабяспеча ных сем'яў пры індывідуаль ным жыллёвым будаўніцтве пры пакупцы жылля;

— стварэнне юрыдычны эканамічных, сацыяльных, пс хalагічных умоў для паслядоў най, прынцыповай палітыкі галіне беларускай мовы, а так сама і іншых, якія адлюстроў ваюць этнічны састаў насельні цтва Гродна.

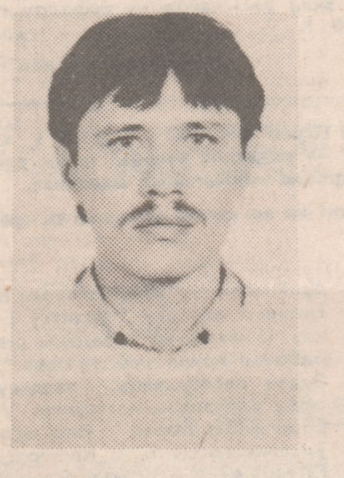

Наўмовіч Уладзімір Леанідавіч, 1961 года нараджэння, беларус, адукацыя вышэйшая, інжынер навукова-даследчага сектара дзяржаўнага універсітэта імя Я. Купалы. Удзельнік Устаноўчага з'езда БНФ «Адраджэнне». На 1-й гарадской канферэнцыі БНФ абраны намеснікам старшыні гарадской Рады БНФ. Вылучаны кандыдатам у дэпутаты гарадскога Савета па другой Заходняй выбарчай акрузе № 14 ад Дэмакратычнага блока «Саветы-90».

1. Прызнанне роўнасці перад законам усіх палітычных і грамадскіх арганізацый.

2. Прыняцце новай Канстытуцыі БССР. Вяршэнства Асноўнага Закону БССР на ўсёй тэрыторыі рэспублікі. Заключэнне новага саюзнага дагавору паміж рэспублікамі.

3. Беларусь — суверэнная дзяржава, якая вырашае пытанні эканамічнага, палітычнага, культурнага жыцця згодна сваёй Канстытуцыі.

4. Прызнанне роўнасці ўсіх форм уласнасці: дзяржаўнай, кааператыўнай, калектыўнай, акцыянернай, індывідуальнай, прыватнай, змешанай і іншых. Дзяржава гарантуе ахову правоў працоўных пры любых формах уласнасці.

Свабоднае развіццё эканамічных і культурных сувязей з замежнымі краінамі.

5. Зямля з'яўляецца маёмасцю народа. Усе формы землекарыстання роўныя перад законам. Кожны грамадзянін Беларусі, які жадае заняцца сельскагаспадарчай вытворчасцю, мае права на зямельны надзел.

6. Ваеннаслужачыя тэрміновай службы маюць права на штогадовы 24-дзённы водпуск, права першага года службы ў акрузе прызыву. Грамадзяне Беларусі маюць права альтэрнатыўнай службы без зброі, — на будаўніцтве жылля для перасяленцаў з пацярпеўшых ад радыяцыі раёнаў і іншых работах.

Гарантыя ваеннаслужачым, звольненым у запас на тэрыторыі рэспублікі, іх права на працу і жыллё нараўне з грамадзянамі Беларусі.

7. Устанаўленне грамадзянства Беларусі і гарантый для грамадзян правоў чалавека і аховы іх уласнасці. Грамадзянства на момант прыняцця закону даецца ўсім жыхарам Беларусі, незалежна ад нацыянальнасці і тэрміну пражывання. Грамадзянін Беларусі мае права выезду на любы тэрмін за межы рэспублікі і бесперашкоднага вяртання.

Часці ўнутраных войск і міліцыі фарміруюцца толькі з грамадзян Беларусі. І выкарыстоўваюцца выключна па рашэнню ўрада рэспублікі і толькі на яе тэрыторыі.

8. Прызнанне роўнасці ўсіх рэлігій, вяртанне веруючым адабраных храмаў, мячэцей і аднаўленне разбураных. Прызнанне рэлігійнай суполкі юрыдычнай асобай. Рэабілітацыя забароненай сталінскім рэжымам грэка-каталіцкай царквы.

Сродкі масавай інфармацыі незалежныя і адказныя толькі перад законам. Папярэдняя цэнзура забараняецца.

9. Наданне беларускай мове статуса дзяржаўнай і гарантыі дзяржавы для развіцця мовы, культуры і школы ўсім нацыянальнасцям. Выключэнне з пашпарта грамадзяніна Беларусі запісаў аб нацыянальнасці і прапісцы.

10. Здзяйсненне пастаяннага кантролю за экалагічнай абстаноўкай у рэспубліцы з абавязковай публікацыяй усіх даных.

У сельскай гаспадарцы — рашучы пераход да вырабу экалагічна «чыстай» прадукцыі.

11. Рэмілітарызацыя школы і ВНУ.

12. Фарміраванне мясцовага бюджэту за кошт падаткаў усіх прадпрыемстваў, незалеж на ад падпарадкаванасці форм уласнасці. Значнае паве лічэнне расходаў на жыллёва будаўніцтва, адукацыю, ахов здароўя, культуру і сацыяль ную дапамогу бяднейшым сла ям насельніцтва.

Самастойнае планіраванн сацыяльна-эканамічнага развіц ця рэгіёна.

13. Тэрміновая рэстаўрацы старога горада. Стварэнне сет атэляў і інфраструктуры дл выкарыстання ў мэтах турызм

14. Перавод гандлю горад на новыя формы працы. Залеж насць зарплаты не ад плану, ад колькасці прададзеных тава раў. Пераход на прамыя дага воры з прадпрыемствамі н пастаўку тавараў і прадукта харчавання.

15. Мараторый на будаўніцтв новых экалагічна шкодных выт ворчасцяў, перавод КБМ н мокрую тэхналогію.

16. Адмысловая маладзёжна палітыка. Паляпшэнне ўмоў пра цы міліцыі і тэрміновае паляп шэнне матэрыяльна-тэхнічнаг забеспячэння міліцэйскіх уста ноў.

Соркін Сямён Львовіч, 1934 года нараджэння, яўрэй, член КПСС, адукацыя вышэйшая, кандыдат эканамічных навук, намеснік генеральнага дырэктара па эканамічных пытаннях прадзільна-ніткачнага аб'яднання імя XXV з'езда КПСС.

Кандыдат у народныя дэпутаты БССР па Горкаўскай выбарчай акрузе № 238.

(тэл. Соркіна С. Л.— 33-03-52; 45-49-21).

Асноўнымі палажэннямі, якія дазваляюць здзейсніць галоўную накіраванасць новай сістэмы эканамічных адносін, павінны быць:

— Рэальная эканамічная самастойнасць прадпрыемстваў, арганізацый, гаспадарак, заснаваная на поўнай эканамічнай адказнасці працоўных калектываў за вынікі сваёй дзейнасці. Прадпрыемства як асноўнае звяно народнай гаспадаркі павінна быць вызвалена як ад ведамаснага, так і рэгіянальнага дыктату. Галіновыя рэспубліканскія міністэрствы як органы гаспадарчага кіравання ліквідуюцца, частка іх рэарганізуецца ў пасрэдніцкія арганізацыі, абслугоўваючыя працоўныя калектывы на гаспадарча-разліковай аснове. Гаспадарчае кіраванне — выключнае права прадпрыемства.

— Фарміраванне нармальных рынaчных адносін як актыўнага рухавіка тэхнічнага прагрэсу, рашаючай умовы выкарыстання сацыяльна-эканамічных магчымасцей грамадскай маёмасці.

— Поўная адпаведнасць узроўня жыцця вынікам дзейнасці людзей у кожным рэгіёне. Прынцыпу «Кожнаму — па працы» — новы змест: «Кожнаму — па выніках працы». Памер аплаты працы работніка павінен залежыць толькі ад яго асабістага ўкладу ў стварэнне матэрыяльных даброт і духоўных каштоўнасцей.

— Поўнае права савецкага грамадзяніна самастойна выкарыстоўваць свае здольнасці да працы ў любых формах арганізацыі вытворчасці: дзяржаўныя, кааператыўныя, арэндныя прадпрыемствы, асацыяцыі вытворцаў, індывідуальная працоўная дзейнасць і іншыя, якія дазваляюць ліквідаваць адчужэнне чалавека-працаўніка ад сродкаў вытворчасці.

— Беларускай ССР — рэальную эканамічную самастойнасць і незалежнасць у складзе федэратыўнай савецкай дзяржавы на аснове функцыяніравання самастойных прадпрыемстваў, арганізацый і гаспадарак, размешчаных на тэрыторыі БССР і працуючых у інтарэсах рэспублікі і СССР; эквівалентнага абмену рэспублікі з іншымі рэгіёнамі і федэратыўнай савецкай дзяржавай у цэлым.

— Рашэнне эканамічных праблем — не самамэта, а сродак паляпшэння жыцця людзей. Прыярытэт павышэнню матэрыяльнага ўзроўню, сацыяльнай абароненасці работнікаў аховы здароўя, асветы, адукацыі, культуры.

— У мэтах лепшай матэрыяльнай абароны мацярынства і дзяцінства ў заканадаўчым парадку замацаваць за прадпрыемствамі, арганізацыямі і гаспадаркамі права правядзення любых мер, якія забяспечылі б паляпшэнне ўмоў працы і жыцця жанчын.

— Асаблівыя клопаты — найменш абароненым слаям працоўных: пенсіянерам і моладзі. Увесці штогадовую карэкціроўку пенсій, дапамог, стыпендый студэнтам і навучэнцам з улікам фактычнага росту цэн на спажывецкія тавары.

Развіваць эканамічныя формы, якія забяспечылі б моладзі нармальнае жыццё адразу пасля ўступлення ў самастойнае жыццё.

— Поруч з дзяржаўнасцю беларускай мовы забяспечыць умовы для свабоднага і раўнапраўнага развіцця моў іншых нацыянальнасцей, якія жывуць у Беларускай ССР. У мэтах стварэння ўмоў для паскарэння працэсу адраджэння беларускай мовы і стымулявання развіцця моў іншых нацыянальнасцей прадугледзець адлічэнні ад даходу разліковых прадпрыемстваў у спецыяльны фонд, за кошт якога фінансаваць развіццё сістэмы курсаў навучання беларускай і нацыянальным мовам, стварэнне і абнаўленне нацыянальных бібліятэчных фондаў, стварэнне прафесіянальных беларускіх, польскіх і іншых тэатральных калектываў у Гродна, народны — у іншых паселішчах, рэстаў рацыя і аднаўленне помніка нацыянальных культур на тэры торыі рэспублікі.

Паважаць нацыянальныя аса бліваcці, адхіляючы нацыянал ную адасобленасць, расавы нацыянальны гонар. Культур народаў СССР — наша агульна нацыянальнае багацце.

— Прызнанне свабоды сум лення, роўнасці і свабоднаг развіцця ўсіх рэлігій.

— Стварэнне дзейсных пра вавых актаў, якія забяспечылі ахову навакольнага асяроддз Не пачынаць будаўніцтва пра мысловых аб'ектаў без пазаве дамаснай экалагічнай эксперты зы і згоды насельніцтва. Улі ваючы Чарнобыльскую траге дыю, перанасычанасць хімічны і экалагічных шкодных вытвор часцей у БССР, аб'явіць у рэс публіцы мараторый на будаўн цтва хімічных прадпрыемства Спыніць будаўніцтва новых х мічных вытворчасцей, вызвале ныя будаўнічыя магутнасці, ф нансавыя і матэрыяльна-тэхні ныя рэсурсы накіраваць на р алізацыю жыллёвай і іншых с цыяльных праграм.

— У аснове клопатаў грамад ства — клопаты пра чалавек аб умовах жыцця, свабодзе правах.

ПАПРАСІЛІ СЛОВА

Капітонава Элеанора Кузьмінічна, 1952 года нараджэння, адукацыя вышэйшая, кандыдат медыцынскіх навук, дацэнт кафедры педыятрыі медінстытута, член КПСС.

Кандыдат у народныя дэпутаты Гродзенскага гарадского Савета народных дэпутатаў па Медыцынскай другой выбарчай акрузе № 32.

Ва ўмовах сацыяльна-эканамічнага крызісу і глыбокай перабудовы ў краіне, калі буду выбранай дэпутатам, перш за ўсё стану абараняць прынцыпы сацыяльнай справядлівасці. Па той прычыне, што я ўрач-педыятар па прафесіі, у першую чаргу буду займацца тымі пытаннямі, якія мне больш блізкія, у якіх я больш кампетэнтная: пытаннямі паляпшэння аховы здароўя маці і дзіцяці. У гэтым плане лічу неабходным дабівацца наступнага:

1. Паляпшэння ўмоў і медыцынскага абслугоўвання дзяцей у медыцынскіх установах, поўнага забеспячэння хворых дзяцей неабходнымі медыкаментамі і шпрыцамі разавага карыстання.

2. Паляпшэння харчавання дзяцей дашкольных дзіцячых устаноў, у школах з абавязковай сістэматычнай праверкай прадуктаў дзіцячага харчавання на наяўнасць у іх радыёнуклідаў і нітратаў.

3. Лепшай арганізацыі вольнага часу дзяцей школьнага ўзросту, падлеткаў у вольны ад школьных заняткаў час.

4. Паляпшэння ўмоў знаходжання дзяцей у школах-інтэрнатах і Дамах дзіцяці.

5. Вывучэння і паляпшэння:

— умоў жыцця і забеспячэння ўсім неабходным дзяцей-інвалідаў;

— умоў пражывання дзяцей у сацыяльна-незабяспечаных сем'ях;

— выкладання ў старэйшых класах агульнаадукацыйных школ пытанняў этыкі і псіхалогіі сямейнага жыцця;

— навучэнне насельніцтва пытанням санітарыі і гігіены;

6. Дасягнуць больш шырокага канкрэтнага вывучэння, кантролю і папярэджання забруджанняў навакольнага асяроддзя адыходамі вытворчасці, а таксама справаздач службовых асоб перад насельніцтвам па экалагічных пытаннях.

Буду ўдзельнічаць у справядлівым вырашэнні пытанняў эканомікі, прамысловай вытворчасці, правядзення ў жыццё Закона «Аб мовах у Беларускай ССР» і іншых законаў на тэрыторыі БССР.

Маслакоў Дзмітрый Андрэевіч, 1927 года нараджэння, беларус, член КПСС, адукацыя вышэйшая, доктар медыцынскіх навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі БССР, ганаровы доктар Беластоцкай медыцынскай акадэміі. З 1962 г. па цяперашні час — рэктар і загадчык кафедры паталагічнай фізіялогіі Гродзенскага медінстытута.

Кандыдат у народныя дэпутаты Гродзенскага абласнога Савета народных дэпутатаў па студэнцкай выбарчай акрузе № 11.

Асновай маёй праграмы з'яўляецца павышэнне якасці медыцынскага абслугоўвання насельніцтва вобласці. З 1 студзеня 1990 г. ахова здароўя вобласці перайшла на новыя ўмовы гаспадарання. У цэлым гэта станоўчая з'ява, аднак многія механізмы пераходу яшчэ не адпрацаваны, у сувязі з чым у пераходны перыяд можа пацярпець якасць медыцынскага абслугоўвання насельніцтва вобласці.

Медыцынскія ВНУ краіны не пераходзяць на новыя ўмовы гаспадарання, у сувязі з чым я, як работнік ВНУ, магу аб'ектыўна ацаніць перавагі і недахопы новых умоў гаспадарання ў ахове здароўя. Медыцынскім навучальным установам не дадзены правы кантролю, выяўлення і выкаранення недахопаў у рабоце органаў аховы здароўя, таму эфектыўна працаваць над павышэннем якасці медыцынскага абслугоўвання насельніцтва вобласці я змагу, калі буду абраны дэпутатам Гродзенскага абласнога Савета народных дэпутатаў.

Васільеў Уладзімір Сямёнавіч, 1936 года нараджэння, беларус, член КПСС, адукацыя вышэйшая, асістэнт кафедры інфекцыйных захворванняў Гродзенскага медінстытута, прарэктар, прафесар.

Кандыдат у народныя дэпутаты БССР па Гродзенскай — Горкаўскай выбарчай акрузе № 238.

У галіне дзяржавы, права, дэмакратыі:

— эканамічная і палітычная самастойнасць Беларусі ў складзе СССР;

— прывядзенне Канстытуцыі Беларусі згодна з Дэкларацыяй правоў чалавека;

— першынство законаў рэспублікі на яе тэрыторыі;

— устанаўленне грамадзянства Беларусі для ўсіх пастаянна пражываючых незалежна ад нацыянальнасці;

— дзяржаўнасць беларускай мовы;

— кансалідацыя ўсіх перабудоўчых сіл, забеспячэнне рэальнага палітычнага плюралізму.

У галіне эканомікі, экалогіі, сацыяльных узаемаадносін:

— развіццё ўсіх форм уласнасці;

— развіццё навукаёмкай і прывязанай да мясцовых рэсурсаў вытворчасці;

— забарона будаўніцтва экалагічна шкодных прадпрыемстваў, наладжванне незалежнай службы экалагічнага кантролю;

— судовы разгляд фактаў утойвання праўдзівага стану радыёактыўнага забруджвання рэспублікі ў выніку аварыі на Чарнобыльскай АЭС;

— паскарэнне рэалізацыі праграмы ліквідацыі вынікаў гэтай аварыі.

У галіне аховы здароўя насельніцтва:

— расшырэнне фінансавання за кошт дзяржбюджэту аховы здароўя, поўны адказ ад надуманай сістэмы «новага механізму гаспадарання», які не забяспечвае рэальных умоў аздараўлення людзей;

— паступовы пераход на прынцыпы страхавой медыцыны;

— забеспячэнне ўсіх дзяцей экалагічна чыстым харчаваннем, развіццё для гэтага спецыялізаваных гаспадарак.

У галіне навукі, адукацыі, культуры і рэлігіі:

— аўтаномія ВНУ, распрацоўка праграмы развіцця вышэйшай школы, прагназіраванне рэальных патрэбнасцей у спецыялістах;

— развіццё перспектыўных і рэгіянальна-заказных навуковых напрамкаў;

— расшырэнне дзяржбюджэту ўкладанняў у развіццё культуры ў Беларусі;

— свабоднае развіццё ўсіх рэлігійных канфесій, уласцівых народам Беларусі.

Узаемаадносіны Беларусі ў Саюзе, абарона, дыпламатыя:

— палітычная і эканамічная самастойнасць распаўсюджваецца на ўсе сферы дзейнасці, за выключэннем абароны і абароннай прамысловасці, чыгункі, прадпрыемстваў і сетак сувязі, таможнай службы;

— Беларусь адлічвае ў агульнасаюзны бюджэт фонд сродкаў для абароны, транспарту, сувязі, таможні;

— абарона СССР забяспечваецца прафесіянальнай арміяй, адзінай функцыяй якой павінна быць абарона СССР, уключаючы і недатыкальнасць яе межаў;

— унутраны парадак, ахову месц зняволення забяспечваюць войскі МУС, якія фарміруюцца па тэрытарыяльнаму прынцыпу з грамадзян Беларусі на аснове агульнай воінскай павіннасці;

— у саставе дыпламатычнай службы СССР павінен быць прадстаўнік Беларусі ў тых краінах, дзе існуюць інтарэсы да яе.

НАМ ПІШУЦЬ

СПАБОРНІЦТВЫ ЮНЫХ ТАЛЕНТАЎ

У Гродна праходзіла VI абласная алімпіяда школьнікаў па беларускай мове і літаратуры. 70 юных пераможцаў гарадскіх і раённых алімпіяд з'ехаліся ў горад на Нёмане. У напружанай барацьбе неабходна было выявіць мацнейшых, вызначыць удзельнікаў наступнага тура алімпіяды — Рэспубліканскай.

Заданні да алімпіяды, падрыхтаваныя ў Міністэрстве народнай адукацыі БССР, уключалі тры віды работ: лінгвістычны конкурс, конкурс вусных выказванняў і напісанне водгуку-анатацыі на апавяданне.

Мэтай лінгвістычнага конкурсу, які складаўся з 10 заданняў, была праверка ведаў вучняў па асноўных раздзелах граматыкі. Так, вучні 9-га класа павінны былі вызначыць стыль тэксту і тып маўлення, растлумачыць лексічнае значэнне падкрэсленых слоў, вызначыць літарную і гукавую варыянтнасць слова, перакласці словы з рускай мовы на беларускую, замяніць у словазлучэннях назоўнікі роднага склону прыметнікамі і графічна абазначыць суфіксы гэтых прыметнікаў, правільна напісаць словы (асобна, злітна ці праз злучок); падабраць сінонімы да пэўных слоў, растлумачыць значэнне фразеалагізмаў, запісаць прыказкі на тэму сяброўства і дружбы, назваць прозвішчы вядомых беларускіх моваазнаўцаў і аўтараў падручнікаў, пералічыць кнігі пра беларускую мову з серыі «Скарбы мовы». Вучням 10-га класа было прапанавана падзяліць тэкст на абзацы, вызначыўшы яго стыль і тып маўлення, пералічыць зычныя гукі, якія ніколі не бываюць мяккімі, паставіць націск у словах, знайсці ў тэксце словы з прамым і пераносным значэннем, перакласці словы з рускай мовы на беларускую і дапасаваць да іх прыметнікі, растлумачыць значэнне фразеалагізмаў, скласці сінанімічныя рады да адпаведных слоў, запісаць прыказкі і прымаўкі на тэму працы, назваць вядомых фалькларыстаў, пералічыць славянскія мовы і вызначыць, чым яны яднаюцца. Адзінаццацікласнікі ў ходзе выканання заданняў лінгвістычнага конкурсу павінны былі паставіць знакі прыпынку, вызначыць стыль тэксту і тып маўлення, выпісаць словы і выразы, ужытыя ў пераносным значэнні, правесці марфемны і словаўтваральны аналіз выдзеленых слоў, перакласці словазлучэнні з рускай мовы на беларускую, растлумачыць лексічнае значэнне слоў, прыдумаць сказы са словамі-амонімамі, выпісаць лексічныя адзінкі, у якіх вымаўленне не супадае з напісаннем, растлумачыць значэнне беларускіх фразеалагізмаў і падабраць да іх рускія фразеалагізмы-адпаведнікі, вызначыць сінтаксічную ролю інфінітыва, запісаць прыказкі і прымаўкі на тэму вучобы, перакласці тэкст з рускай мовы на беларускую і вызначыць яго стыль, назваць беларускіх літаратараў, якія ўдастоены звання: а) народных паэтаў і пісьменнікаў; б) Герояў Сацыялістычнай Працы; в) лаўрэатаў Ленінскай прэміі, пералічыць часопісы, якія выдаюцца на беларускай мове, і расказаць пра адзін з іх.

Як бачна, заданні былі самымі разнастайнымі. З большасцю іх удзельнікі конкурсу справіліся паспяхова. Што датычыць такіх заданняў, як вызначэнне стылю тэксту, правядзенне марфемнага і словаўтваральнага аналізу пэўных слоў, пераклад з рускай мовы на беларускую пэўных лексем і словазлучэнняў, тлумачэнне значэння фразеалагізмаў, то тут не ўсё было гладка. Тое ж можна сказаць і пра апошнія заданні лінгвістычнага конкурсу, якія патрабавалі часам развагі, кемлівасці, шырокага кругагляду ўдзельнікаў. Многія адзінаццацікласнікі не змаглі назваць беларускіх літаратараў, удастоеных звання народных паэтаў і пісьменнікаў Беларусі, лаўрэатаў Ленінскай прэміі, Герояў Сацыялістычнай Працы. Не ўсе вучні 9-ых класаў здолелі назваць прозвішчы вядомых беларускіх моваазнаўцаў і аўтараў падручнікаў, а таксама пералічыць кнігі пра беларускую мову з серыі «Скарбы мовы».

Удзельнікі алімпіяды, акрамя лінгвістычнага конкурсу, пісалі водгукі-анатацыі на мініяцюру Я. Брыля «Загадка» (9 кл.), апавяданне М. Чарота «Пасля буры» (10 кл.), апавяданне З. Бядулі «Маці» (11 кл.). Пры ацэнцы гэтых работ улічвалася наступнае: раскрыццё тэмы і ідэі твора, арыгінальнасць у падачы фактаў, моўнае афармленне, пісьменнасць. Большасць вучняў паспяхова справіліся з гэтым заданнем. У іх водгуках адчувалася самастойнасць, глыбіня ў раскрыцці тэмы, нярэдка прысутнічаў філасофскі роздум над тымі праблемамі, якія закраналіся ў гэтых творах. Вывады вызначаліся пераканаўчай аргументацыяй фактаў, а самі работы — пісьменнасцю.

Конкурс вусных выказванняў патрабаваў ад удзельнікаў за 7—10 хвілін падрыхтаваць выступленне на пэўную тэму. Патрэбна аддаць належнае таму, што ў цэлым большасць вучняў паспяхова справіліся з пастаўленай задачай. Вельмі добрае ўражанне аб сваім выступленні пакінуў вучань 10-га класа Азёрскай СШ Гродзенскага раёна Лаўрынюк Андрэй. Сваё выказванне на тэму «Дарагая тая хатка, дзе радзіла мяне матка» ён закончыў асабістымі вершамі.

Падсумоўваючы вынікі трох конкурсаў, журы алімпіяды вызначыла пераможцаў. Прызавыя месцы сярод вучняў 9-ых класаў занялі: Вішнеўская Наталля (Вярэйкаўская СШ Ваўкавыскага раёна, настаўніца Я. А. Касабуцкая), Варановіч Наталля (Пескаўская СШ Мастоўскага раёна, настаўніца А. А. Калоша), Качко Іна (СШ № 11 г. Гродна, настаўніца В. С. Гузевіч). Сярод вучняў 10-ых класаў пераможцамі сталі Сячэйка Святлана (СШ № 11 г. Гродна, настаўніца В. С. Гузевіч), Маліноўская Наталля (СШ № 10 г. Гродна, настаўнік М. І. Белуш), Ненартовіч Таццяна (Тарноўская СШ Лідскага раёна, настаўніца Сягла М. І.). Пераможцамі сярод вучняў 11-ых класаў сталі Фабіянская Наталля (Свіслацкая СШ № 1, настаўніца В. А. Крупчык), Дудзінская Людміла (Жодзішская СШ Смаргонскага раёна, настаўніца Л. М. Забрамская), Жыліч Аксана (Вялікабераставіцкая СШ Бераставіцкага раёна, настаўніца Т. М. Дуброўская).

Акрамя таго, журы алімпіяды вызначыла лепшых сярод асобных відаў конкурсу. Так, за лінгвістычны конкурс граматамі былі ўзнагароджаны вучаніца 9-га класа Павяжскай НСШ Ашмянскага раёна Ляшэвіч Алена, вучаніца 10-га класа Гудзевіцкай СШ Мастоўскага раёна Трацяк Рыта і вучаніца 11-га класа СШ № 25 г. Гродна Лапа Вольга. За вуснае выказванне — вучаніца 9-га класа Ятраўскай СШ Навагрудскага раёна Казак Таццяна, вучань 10-га класа Азёрскай СШ Гродзенскага раёна Лаўрынюк Андрэй і вучань 11-га класа Іўеўскай СШ Батурля Іван. За водзыў-анатацыю — вучань 9-га класа Зельвенскай СШ Шаўчэнка Андрэй, вучаніца 11-га класа Бярозаўскай СШ № 1 Лідскага раёна Рахман Алена.

Былі віншаванні прызёраў і пераможцаў, якія заваявалі права ўдзельнічаць у V-й Рэспубліканскай алімпіядзе школьнікаў па беларускай мове і літаратуры, што адбудзецца ў сакавіку гэтага года ў Гродна. Гучалі словы падзякі настаўнікам, якія рыхтавалі ўдзельнікаў алімпіяды, гучалі словы ўдзячнасці на адрас дырэкцыі ПТВ № 64 будаўнікоў, на базе якога праходзіла алімпіяда. Хоць і не ўсе вучні сталі пераможцамі, але, відаць, яны яшчэ доўга будуць памятаць гэтыя дні, якія былі своеасаблівым святам.

З. ДАНІЛЬЧЫК,
дацэнт, член журы алімпіяды.

З ДАРОГ ФАЛЬКЛОРНЫХ

— Бабуля, раскажыце пра сваё жыццё. Як жылі, якія песні спявалі... — Ой, ой, сыночак, я ўжо пазабывалася песні ўсе...

Што-та песні не пяюцца,
Галасок не цягнецца.
Пасля старага мілога
Новы не нравіцца.

Бабулі Шуры 84 гады. Нарадзілася яна ў Залацееве, вёсцы, што на Зельвеншчыне прытулілася. Бабка была працавітая змалку, на ўсю акругу такой не было. Бульбу капала, жыта жала за дваіх, вазіла і варочала снапы — рабіла ўсю работу на сваёй гаспадарцы. А доўгімі восеньскімі і зімовымі вечарамі зноў-такі не знала спакою: прала, ткала, абшывала ўсю сям'ю.

Кагда вырасце на камне
Цвяточак галубой.

Бабка Шура ўспамінае сваю маладосць:

— Збіраюцца ўсе, бало, у каго хата большая ды сям'я малая. Хлопцы паклічуць музыку. У Залацееве быў музыкант, харашо на скрыпцы граў, другі на гармоні. Я спявала добра, танцавала. Сястра мая Антоля, што ў Монькавічах замужам, от спраўная была дзеўка. Мы з ёй як выйдзем польку або мазурку, кракавяку ці вальца выпісваць — усе заглядзяцца. Я з хлопцамі не хацела танцаваць. Хлопцы няўмелі, аднаго вальса ды кадрыль гулялі, а так пастануць і таўкуцца, ой, нічога няўмелі.

Песні бабкі Шуры

Выгадавала дваіх дзяцей, мае шасцёра ўнукаў, сямёра праўнукаў. І восем гадоў, як не падымаецца — цяжкая хвароба назаўсёды прыкавала да ложка.

Няпраўда, што бабуля ўсё забылася. Добра памятае тое, што перажыла, перагаравала.

— Ніхто не мог зраўняцца са мной ні ў рабоце, ні ў песнях. Я ой любіла спяваць, многа ўсялякіх песень знала. Прыйдзем, бало, з поля, сонейка зойдзе, а мы павыходзім з хаты, дый пяём. Бацька выйшаў ды кажа: «Ты не памагала маці ўхадзіцца, а выйшла на гуліцу, дый рыкаеш». Павёў мяне ў хату: «Бі яе, маці, што не хоча памагаці». А я ў атвет:

Спасіба, маці, што вясёлу
радзіла,
Хоць і гора, хоць бяда,
Я вясёла заўсягда,
Людзі з радасці да плачуць,
А я з гора весялюсь...

Дзе тонкім народным гумарам, жартам, дзе лірычнай напеўнасцю, а то і здзеклівасцю прасякнуты шматлікія бабчыны песні пра незадачлівых жаніхоў, пра каханне:

Правожаў мяне адзін
Да зялёных гарабін,
Разоў дваццаць пабажыўся,
Што «люблю цябе адзін».
Я паверу табе, мілы,
Я паверу, дарагой,

— Сватаўся да міне просты хлопец. Пытаўся, як пойдзеш за міне замуж, то буду браць.

Мне не нада пуд гароху,
Мне адну гарошынку.
Мне не нада многа дзевак,
Мне адну харошаньку.

Ён быў кавалер настаяшчы, а я яшчэ малая дзеўка. Кажу яму: ідзі да бацькі, як бацька аддасць, то пайду.

Не стой, мілы, пад акном,
Пажалуйста, у хату,
Калі хочаш міне ўзяць,
Спрасі маго тату.
Не стой, мілы, у варот,
Не махай фуражкай,
Я цяпер ужо не твая,
Не заві мілашкай.

Харошыя хлопцы шукалі дзяўчат з зямлёй. А ў нас быў трацяк зямлі, а ўсяго сямёра дзіцей. Бацька зямлю сынам астаўляў. А нам, дзеўкам, жывёлу ў пасаг даў. Мне многа дасталося, болей, як усім — дзве каровы, жэрабца, авец. Свякруха добра была, маці мая хрышчона. Яна і выбрала міне за нівестку. Усё ўгаварвала, каб я за сына замуж пашла. Кажа: будзеш у чужых прывыкаць, а ў нас будзеш як дома.

Я, бывала, прыпявала,
Як у саду кукушачка,
А цяпер хай прыпяе
За мяне падружачка.

Так пачалося ў бабулі новае жыццё. Дзякаваць богу, мужык папаўся добры, гаспадарлівы. Дапамагаў жонцы ва ўсім, дзялілі пораўну і радасць, і нядолю. Так і прайшлі праз усё жыццё поруч, рука аб руку. Вайна грымнула — яго на фронт забралі. Ваяваў — не хаваўся за чужыя плечы, храбры быў, за што і медалі атрымаў. Вярнуўся пакалечаны, часта хварэў. Які тут з яго работнік! Ізноў увесь цяжар гаспадаркі ўзваліла бабка на свае плечы. А праз некаторы час мужа не стала — даканалі яго старыя раны...

Ізноў, нібы хвалі, наплываюць успаміны. Помніцца бабулі, як улетку хадзілі жыта жаць.

— Цяжка было, ой, як цяжка! Бо было многа жніва. Цэлы дзень жнеш, жнеш, жарышча вялікая, сонца паліць, вочы пот засцілае, адзежа да цела прыліпла. А разагнуцца нават няма як — бо да дажджу трэба паспець.

Адпраўляла міне маці
Зялёнае жыта жаці,
А я жыта не жала,
У баразёнцы ляжала.
Баразёнка вузенькая,
А я дзяўчына маладзенькая.
А прыйшлі чужажанцы,
А я ляжу ў баразёнцы.
Дый прыйшла я дадому,
А свякруха з ложка ўстала,
Пытаецца, колькі ўжала.
Ты, свякруха, не пытай,
Пайдзі ў поле, пасчытай.

Ад пакроваў, калі лён патрэш і зробіш кудзелле, пачыналі прасці. Пралі і рукамі, і на калаўротах. Пасля вайны не было газы, запальвалі лучыну.

За акошкам сядзела,
Прала беленькі лянок.
У акошка глядзеца,
Адкуль міленькі ідзёт.

— Прасці кудзелю збіраліся разам. Было, назбіраецца кампанія, прадзем дый песні спяваем, усякія, якія хто прыдумае. Пралі ўсю зіму, увесь мясаед, да вялікага паста. А потым садзяцца і ткуць. У вялікі пост пачыналі ставіць кросны...

Э. ЯРМУСІК,
дацэнт кафедры гісторыі БССР Гродзенскага дзяржуніверсітэта імя Я. Купалы.

Горад і яго краявіды

Фота У. САРОКІНА.

ПРАПАНУЕМ АБМЕРКАВАЦЬ

Камітэт камсамола і прафком студэнтаў прапаноўвае абмеркаваць у калектыве новыя, перапрацаваныя метадычныя рэкамендацыі складання спісаў студэнтаў-выпускнікоў на размеркаванне.

З мэтай сістэматызацыі складання спісаў студэнтаў-выпускнікоў прапаноўваецца наступная методыка.

Спіс выпускнікоў складаецца сумесна з дэканатам, камсамольскім і прафсаюзнымі бюро на аснове прапаноў акадэмічнай групы. Агульны сход групы ўносіць свае прапановы, выкарыстоўваючы прапанаваны пералік асноўных відаў работы для налічэння балаў, па афармленню спісаў выпускнікоў да персанальнага размеркавання маладых спецыялістаў.

Вучэбная работа прымаецца за 55 працэнтаў, на аснове зводнай ведамасці выводзіцца сярэдні бал.

Навукова-даследчая работа ацэньваецца па выніках навукова-даследчай работы студэнтаў па вучэбнаму плану, а таксама па

РЭКАМЕНДАЦЫІ
аб парадку складання спісаў студэнтаў-выпускнікоў на размеркаванні

заахвочвальным балам за асаблівыя поспехі ў НДРС (удзел ва ўсесаюзных, рэспубліканскіх конкурсах, алімпіядах і канферэнцыях і г. д.). Агульная сума балаў не павінна перавышаць 25 працэнтаў.

Балы за грамадскую работу налічваюцца агульным сходам групы з удзелам куратара. Балы членам камітэта камсамола універсітэта, сакратарам камсамольскіх бюро, старшыні прафбюро, а таксама кіраўнікам агульнаўніверсітэцкіх фарміраванняў налічваюцца рашэннем камітэта камсамола універсітэта, прадстаўляюцца ў дэканат адпаведнага факультэта. Агульны лік балаў не павінен перавышаць 20 працэнтаў. Пры налічэнні балаў неабходна ўлічваць колькасць і якасць работы. У прапанаваным пераліку даецца найбольшая колькасць балаў — 20 працэнтаў.

Факультэтам даецца права пры складанні спісаў улічваць спецыфічныя магчымасці дадзенага факультэта. Спісы выпускнікоў зацвярджаюць на сумесным пасяджэнні дэканата, партыйнага, камсамольскага, прафсаюзнага бюро факультэта.

Пералік асноўных відаў работ для налічэння балаў па афармленню спісаў выпускнікоў для асабістага размеркавання маладых спецыялістаў наступны.

I. Вучэбная работа — 55 працэнтаў (па зводнай ведамасці выводзіцца сярэдні бал);

5—55 балаў; 4,5—50 балаў; 4—40 балаў; 3.5—25 балаў, 3—20 балаў.

II. Навукова-даследчая работа — 25 працэнтаў.

1. Выкананне НДРС па вучэбнаму плану:

а) выкананне рэфератаў, рэцэнзій і г. д. (выводзіцца сярэдні бал); б) курсавыя работы (сярэдні бал); в) выступленні, даклады на канферэнцыях — да 5 балаў.

2. Удзел у конкурсах, алімпіядах, канферэнцыях:

адзнака навуковых работ, дакладаў на алімпіядах, канферэнцыях, конкурсах:

усесаюзных: 1к.—10 балаў; 2к.—8 балаў; 3к.—5 балаў;

рэспубліканскіх: 1к.—8 балаў; 2к.—5 балаў; 3к.— 3 балы;

абласных, універсітэцкіх і другіх: 1—5 балаў, 2—3 балы, удзел —2 балы.

III. Грамадская работа — 30 працэнтаў.

1. Камсамольская работа:

а) сакратар камсамольскай арганізацыі вуза — да 20 балаў;

б) члены камітэта камсамола факультэта — да 15 балаў;

в) камсорг групы — да 10 балаў;

г) член бюро камсамольскай групы — да 5 балаў;

д) член камітэта ЛКСМБ універсітэта, начальнік штаба працоўных спраў, сакратар камсамольскага бюро факультэта — 20 балаў.

2. Прафсаюзная работа:

а) старшыня прафкома універсітэта — 20 балаў;

б) член факультэцкага бюро — да 15 балаў;

в) прафорг групы — да 10 балаў;

г) член прафкома універсітэта, старшыня прафсаюзнага бюро — да 20 балаў;

д) член прафбюро групы — да 5 балаў;

е) старшыня студсавета — да 15 балаў;

ж) член студсавета — 10 балаў, 1 член НВК, старшыня НВК — 10 балаў.

3. Удзел у рабоце адміністрацыйных і грамадскіх арганізацый:

а) член савета універсітэта — да 15 балаў;

б) член партбюро факультэта — да 10 балаў;

в) член рэдкалегіі — да 5 балаў;

г) удзел у ФПП — да 10 балаў (мінімум 2 гады);

д) член савета факультэта — да 5 балаў.

4. Фізкультурна-спартыўная работа:

а) за універсітэт — 10 балаў;

б) за факультэт — да 5 балаў.

5. Працоўны семестр (улічваецца толькі ў летніх ЛБА):

а) работнік абласнога штаба — 10 балаў;

б) камандзір, камісар СБА — 10 балаў; (2 і больш разоў — 15).

в) баец СБА — да 3 балаў (колькасць разоў памнажаецца на 3).

6. Узнагароды:

Падзяка па лініі грамадскіх арганізацый і рэктарата — 3 балы (занесеная ў асабістую справу, колькасць падзяк памнажаецца на 3).

7. Спагнанні:

Па лініі рэктарата вымова — мінус 5 балаў; па лініі грамадскіх арганізацый вымова з занясеннем ва ўліковую картку — мінус 5 балаў.

8. Работа у раённых, гарадскіх, абласных, рэспубліканскіх, саюзных арганізацыях (дэпутаты мясцовых саветаў, члены прэзідыума абкома прафсаюза, член бюро абкома, гаркома і райкома ЛКСМБ) — да 10 балаў.

ЗАЎВАГА: балы, якія налічваюцца за грамадскую работу ў пунктах 1, 2, вызначаюцца наступным чынам: калі студэнт на працягу 5 гадоў працаваў старастай, членам факультэцкага бюро, членам камітэта камсамола універсітэта, то яму налічваюцца балы за тую работу, якая мае найбольшую колькасць (у даным выпадку за работу ў камітэце камсамола — 15 балаў), ва ўсіх астатніх выпадках, калі адсутнічае заўвага, як налічваць балы, то незалежна ад таго, колькі разоў (гадоў) вы выконвалі адну і тую ж грамадскую работу, колькасць балаў налічваецца ў адзіночным ліку.

Наш адрас: 230023, г. Гродна, вул. Ажэшка, 22, пакой 404, тэл. 44-80-70

Газета выходзіць штотыднёва

Гродзенская абласная ўзбуйненая друкарня вул. Паліграфістаў, 4.

Тыраж 2000 экз. АИ 02078. Зак. 1901.

Рэдактар Л. С. ЗАСЕЛЬСКАЯ.